XIII. évfolyam. 96 dik szám. Kolozsvártt, vasárnap, 1879. április 27.

MAGYAR POLGÁR

POLITIKAI NAPILAP.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:
Egész évre . . . . . 16 frt. —
Félévre . . . . . 8 frt. —
Évnegyedre . . . . . 4 frt. —
Egy hóra . . . . . 1 frt 50.

HIRDETÉSI DIJAK:
Ötször hasábosott garmondsor, vagy területének ára 6 kr.
NAGY HIRDETÉSEKNÉL KEDVEZMÉNYEK.
Minden hirdetés után 30 kr. bélyegilletók külön számittatik.
NYILTTÉR:
Soronként, vagy annak helye 25 kr.
RECLAMOK:
Hirharangban soronként 1 frt.

A „Magyar Polgár" egyes számainak ára 7 kr.
Névtelenül beküldött közlemények nem közöltetnek, ismeretlen közlői itt bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.
Használatlan kéziratok nem adatnak vissza.

SZERKESZTOSÉGI IRÓDA:
a Lyceum-nyomdában
(hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők.)
KIADÓ-HIVATAL:
A Lyceum-nyomda központi irodá-jában, főtér gr. Teleki Domokos-ház
(hova az előfizetési pénzek, hirdetések, nyilttéri czikkek intézendők.)

KOLOZSVÁR, ÁPRILIS 26.

Szemle.

E hét ünnep-hét volt az osztrák-magyar monarchia népeire nézve. Az uralkodópár ezüst-mennyegzője foglalkoztatta a monarchia minden köreit és a lelkes, impozans óvatiók nagy mértékben fölhivták a külföld figyelmét is. Apr. 24-én számos külföldi lap emlékezett meg az ezüst-mennyegzőről; köztük a Times rendkivül meleg és rokonszenves vezérczikket szentel király-ünnepünknek. — Két szerencsétlen hadjárat daczára — ugymond a czikk — mely Ausztria-Magyarországnak két tartományába került, a monarchia a csapások alól regenerálta magát. Az 1848 előtti és közvetlenül ez év után következő osztendőhöz képest Ausztria-Magyarország, mely ma szabad alkotmányos monarchia, oly jól kormányoztatik, népei oly szabadok és megelégedettek, hogy a kontinens egy állama sem fogható hozzá. Az uralkodó megérdemli e változást a szükséges reformok őszinte és tartózkodás nélküli elfogadása által. A czikk e szavakkal végződik: Ha egy regenerált birodalom, egy szabaddá lett nép, egy dynasztia, mely biztos alattvalói minden osztályának szeretetéről, a nemzeti jóllét jeleiül tekinthetők, ugy Ausztria-Magyarországnak a fejedelmi pár ezüstlakodalmához, mint kedvező előjelhez, szerencsét kivánhatunk.

A lakodalmi ünnepélyek alkalmat adtak az orosz udvarnak arra, hogy patentált vándordiplomatáját, Suvaloff grófot ismét Bécsbe utaztassa. Ez ut ürügye most az, hogy ő felségének átadja a czár üdvözleteit; de ez épen csak ürügy és Suvaloff állitólag azzal van megbizva, hogy a bécsi kabinet segitségével igyekezzék kiegyenliteni a differenciákat, melyek Oroszország és Anglia közt a keletrumélia és bolgár kérdésben ujból fölmerültek. Az orosz javaslatok közt van hir szerint az is, hogy az orosz csapatok augusztus hóig maradhassanak a Balkánfélszigeten s hogy Aleko pasa megválasztathassék Bulgária fejedelmévé, — a mi a berlini szerződés legfontosabb határozatainak megsemmisitését s Bulgária és Kelet-Rumélia egyesitését jelentené. Aleko pasa, mielőtt Párisból Konstantinápolyba utazott, párisi tudósitások szerint kijelenté, hogy kész a bolgár trónt elfoglalni. De hogy a hatalmak ezt meg nem engedik, előre is bizonyosnak tekinthető.

Más hirek szerint Suvaloff orosz részről egyenes engedményeket hoz. Oroszország beleegyezik, hogy a kelet-ruméliai bizottság szavazattöbbséggel elhatározhassa, vajjon hivhat-e be és mikor a fókormányzó török csapatokat, s minthogy a porta azt hiszi, hogy képes huszezer emberrel a rendet Kelet-Ruméliában fentartani, az egy évi provisorium módja felett a megegyezés könnyen létre jöhet. Suvaloff gróf Oroszországnak a Keletről való visszavonulása fejében Andrássytól hir szerint azt fogná kivánni, hogy Ausztria-Magyarország csatlakozzék a szociálisták s egyéb elemek ellen inditandó harczhoz, egyszóval: lépjen be egy reakczionárius szövetség be.

De akár ujabb követeléseket, vagy — a mi még rosszabb: drága engedményeket hozzon a gróf Szentpétervárról, Bécsben bizonyára azt fogják most is válaszolni, hogy: nem alkuszunk. És Suvaloff azon megerősödött tanusággal hagyhatja el ismét az osztrák fővárost, hogy Ausztria-Magyarországon sehogy sem lehet kifogni, bárminemű orosz törekvések javára.

A bolgár nemzetgyülés apr. 24. befejezte feladatát és szétoszlott, hogy helyen adjon a nehány nap mulva egybegyülendő fejedelem-választó gyülésnek. Ennek tagjai közt az eddigi gyülésnek majd minden tagja jelen lesz, kivülök azonban még számos uj tag választatik s hosszabb időbe fog kerülni, mig ez utóbbiak eljutnak Tirnovába. A fejedelem-választás alig fog május 3-ka előtt megtörténhetni.

Oroszországban tizenegy kormányzóságban van kihirdetve az ostromállapot A fókormányzóknak tudvalevőleg azon tágkörü fölhatalmazásuk van, amelylyel mint hadtest-parancsnokok a háboruban birtak. És hogy e fölhatalmazást miként szándékoznak használni, — izlelteto ül szolgál Gurko tábornok rendelete, melyet a napokban közöltünk. A lakosság természetesen nem fogadja egykedvüen a tulzott rendszabályokat, s birodalomszerte nagy izgatottság uralkodik.

Londonból jelentik, hogy az orosz kormány a socialisták és nihilisták üldözésében közremüködésre szólitotta fel a londoni cabinetet, de minden siker nélkül. Az orosz kormány tehát titkos rendőrségi osztályt fog szervezni Londonban, az ott élő oroszok szemmel tartására. Ezen rendőri hivatalnak Párisban is lesz fiókja.

Figyelmeztetésül!

Lapunk mai száma kapható a kiadó-hivatalban. Ára 7 kr.

VEGYESEK.

KÜLFÖLD.

Janinából irják a „Politische Correspondenz"-nek, hogy Tesszáliában és Epirusban feszült a helyzet. Az Albánia önállóságát proclamáló párt szervezi haderejét. A fegyverfogható férfiakat beszólitotta és fegyverekkel is ellátja. Az albán liga a legrövidebb idő alatt 60,000 embert képes a harcztérre állitani. Olaszországból 18,000 fegyvert és egy ágyu-üteget küldöttek az utóbbi négy hét alatt. A küzdelem megkezdődhetik még akkor is, ha Görögország megelégszik a porta által fölajánlott területtel, mert a liga egyetlen talpalat földet sem akar átengedni a görögöknek.

A görög actió-párt is fegyverre szólitotta az epirusi és tesszáliai görögöket, és a fölszólitás csakugyan gyujtott. Az albánok és hellének most lábhoz rakott fegyverrel várják a küzdelem megkezdésének jelét.

Róma, ápril 23. Az „Avvenire d'Italia" tárgyalva a demokrata párt gyülésén Garibaldi által kifejtett programmot, ezeket mondja: Az „Italia irredenta" Olaszországra nézve inkább belső zavar, mintsem nemzetközi veszély. — Ez az agitatió veszélyeztetné Olaszország egységét, mivel annak előidézői republikánusok. — A miniszterium elég erős minden kisérlet meghiusitására, mely Olaszországot veszélyes kalandokba akarná bonyolitani. Olaszország ellentállt minden kisértésnek a tekintetben, hogy a keleti kérdésben Európától különválják és a Kelet-Ruméliát illetőleg legutóbb folytatott alkudozásokban szilárdan megmaradt az európai állásponton; s a midőn Európával egyetértőleg az orosz tulsulynak a Balkán félszigeten ellenszegült, jobban megóvta érdekeit, mintha Oroszország segélyével északi határait kiterjeszteni igyekezett volna. Az olasz politikát nem az utczán és a klubbhelyiségekben, hanem a külügyminiszteri palotában csinálják; reméljük tehát, hogy Olaszország és Ausztria-Magyarország még gyakran fog egymással haladni.

A helyzet Oroszországban.

Az orosz kényuralomról irt vezérczikkében ezt mondja egyebek közt a „D. Tel.": A despota orosz kormányrendszer egy emberben öszpontosit minden hatalmat. Természetfölötti magasságra emeli a despota önbecslését, ugy hogy nem is képes embertársai életét, szükségleteit, aspiratióit, érdemeit és gyarlóságait felfogni. Ha ő korlátolt tehetséggel bir s félénk és boszuálló természetü, akkor bizony az emberi szenvedéseknek megmérhetlen özönét okozhatja. Parlamenti kormány nem vetekedhetik vele e tekintetben, mert azt a nép könnyen lerázhatja a nyakáról, de egy roszszul informált autokrata önkénye ellen — hol keressen a nép orvoslást. Egy orosz közmondás azt tartja: „Isten nagyon a magasban s a czár nagyon messze van." E közmondás jellemzi a kétségbeesésében segélyt nem találó orosz nép gondolkozását. Talánynak tünik fel előtte a földi élet, melyre az egyedüli felelet a nihilismus.

Az orosz népet jelen kétségbeesésébe egy oly rendszer vitte, melynek nincs párja a czivilizacióban. Autokrata uralkodók egész sora követte egymást s mindenik csak a nép terheit emelte. Nagy Péter halála óta több nagynevü kényur uralkodott, kettő azok közül maniakus volt és egy könyörtelenül fanatikus, uralkodását menthetlen vérengzés jelzé. — Mindenik czárról el lehet mondani, hogy Oroszországot nagyobbá tette, de roszszabb állapotban is hagyta, mint talála. Tán a legszerencsétlenebb uralkodása volt Nikolajevics Sándornak, kit kortársai trónralépte óta a Romanowok közt a legkevésbé zsarnoknak s leghumanusabbnak nyilvánitottak.

S mégis e „szelid" uralkodó alatt az orosz becsület s hitel bel- és külföldön annyira alá sülyedt, hogy példabeszéddé lett a nemzetek közt. Egy negyed század előtt az orosz nemzet még leginkább ragaszkodott uralkodójához s most tán legkevésbé ragaszkodik, Európa összes nemzetei közt. Mert az orosz népet összecsöditék csordába s igaztalan harczra vezérelték; a nép rendszeresen ki lett fosztva és kinozva a legzaklatóbb bureaukratia által, mely az emberiség testén valaha élősködött; s a részleges szabadságok gyakran csak az eredeti rabszolgaság megujitásának bizonyultak. Szóval a nép nagy osztályaival meguntatták az életet s ezek most kétségkivül a legboldogtalanabbak az egész világon.

De szerencsétlenségük végső határát még nem érték el. Az utolsó császári ukáz, azt hisszük, az üldözéseknek erős lángját fogja felélesztení, melynek világánál uj társadalmi nyomor fog a czár alattvalói előtt feltárulni. A czár akarata a birodalom hat tartományában eltörülte a polgári szabadság utolsó látszatait is a hat legnépesebb s legvagyonosabb orosz tartományban s rémuralmat léptetett helyébe. Milliókmilliók után lesznek a mindenható czár által a legféktelenebb katonai zsarnokságnak kiszolgáltatva. Katonai főnökök korlátlan hatalommal felruházva eltoghatnak, kihallgathatnak s kivégeztethetnek rögtön bármily számu embereket, kor, nem és társadalmi állásra való különbség nélkül, ha csak puszta gyanu forog is fenn ellenök; egy roszakaró feladás halált hozhat bárkire. A tömlöczök udvarai kivégzési helyekké fognak átalakittatni. Sz.-Pétervár, Charkov, Kiev és Odessa tömlöczei már zsufolva vannak. S a foglyok nem fognak rendesen a polgári hatóság által vallattatni, hanem a hadi törvényszék által dobszó mellett, mint azon szerencsétlen lengyelek, kik 1861 és 1864-ben elvérzettek s a vérbiróság itéletei ellen nem lesz felebbezés. A kivégzés nyomon fogja követni az itéletet és nem egy ártatlan orosz áldozatul fog esni.

Adóügy.

Az adóügyi enquete Márfy tanácsos elnöklete alatt már teljesen befejezte munkálatait. A fényűzési adó körüli reformok tárgyalása után a közadók behajtása, illetőleg az 1876. évi XV. tvcz. némely §§ainak megváltoztatása iránt tárgyaltatott az albizottsági javaslat.

Ez azt mondja, hogy mivel a behajtásnál a városi közegek részéről számos hiány constatáltatott, a közegek elegendő számmal nem voltak, sem elég képzettséggel nem rendelkeztek, a közegek munkaerejének kihasználása, s a működés ellenőrzése nem volt kielégitő, hogy ezen közegek a befolyásosabb hátralékosok irányában a törvény szigorát nem alkalmazták kellően; a fővárosi adóhivatalok és adófelügyelő irásbeli érintkezése sok időt és munkát rabol; továbbá jóllehet a végrehajtók fölötti felügyelet ellenőrzésének fősulya az adófelügyelő vállai-

TÁRCZA.

Két templom.

A királyi ezüst-menyegző alkalmából Budapesten és Bécsben két szép templom adatott át rendeltetésének, melyekről következő leirásokat adjuk:

A budapest-ferenczvárosi templom.

Végig menve a soroksári utczán egy nagyobb piaczra jutunk; ez a Bakács-tér. Földszintes ódon házak, korcsmák, palánkok üres telkekkel, melyeken épülendő palotákról még csak a közmunkatanács álmodik, s egy, a töpörödött alházak közül kimagasló emeletes épület, az iskola: — ez a Bakács-tér. Ily környezetben áll Budapest legujabb müalkotása, a ferenczvárosi templom, mely tudvalevőleg Ybl Miklós jeles épitészünk muzsájának legifjabb gyermeke. Az épület magas alapon emelkedik, mely mindamellett, hogy templomoknál hagyományos kelléknek tekinthető, ujabb időben nem egy csoportozatot észlelhetünk, melyben a vertikálizmus határozottan tulnyomó. — Áll pedig ezen csoport egy nagy középtoronyból, két kisebb, a lépcsőzetet magában foglaló főktoronyból, melyek mögött két oldalt az alacsony mellékhajók támoszlopai és tetőzetei tünnek elő. — Különösen kiemelendő a főtorony disze, a kisivü karzat, mely a keresztházak homlokfalain s az apsison ismétlődik. Ezen disz hazánk templomain igen ritka; rendesen beérték félkörives vagy lóherivecskés párkányzattal. A főbejáratot oszlopzatos faragványokkal gazdagon diszitett kapuzat képezi, melynek tetejében a templom védszentjének alakja áll. E szobor Szász szobrász müve, mig a fülkékben levő két angyalt s a tympanon közepét diszitő Krisztusképet Fessler készitette. Leghatásosabb s valóban festői benyomást tesz a templom, ha azt oldalról, a kis főutcza sarkáról szemléljük; innen nézve tisztán tünik elő az egész két emeletes belszerkezet. Az ablakok és erélyesen kiugró támoszlopok által elevenitett hajók, a tagozatos apsis, a kis lépcsőtornyok s végül a három, a homlokzaton lévő sisakos torony, valóban szép csoportozatot képeznek s ily módon tökéletesen megfelelnek a román stil főkivánalmának: a csoportozásnak. A mellékhajók támai között nagy ablakok szolgáltatják a világosságot a templom belsejébe; ugyanitt vannak a mellékbejáratok is elhelyezve, de melyek közvetlenül az ablaknyilások alatt a falhoz ragasztva a kényszer jellegét viselik magukon. — Az apsison kivülről egy kettős lépcsőn jutunk a kriptába, mely már jó idő óta — más temploma nem lévén a Ferenczvárosnak — isteni tiszteletre szokott használtatni.

A templom belsejének alapszerkezete igen egyszerü és a legkoraibb román stilü templomokéra emlékeztet: előcsarnok, három osztályu hosszhajó, osztatlan keresztházó; a négyzeten tul a hosszhajók meghosszabbitva, sokszögü zárlattal birnak. Az ily módon nyert helyiségek képezik a szentélyt, sekrestyét és a keresztelő kápolnát, mely két utóbbi a szükséges bejáratok meghagyásával, falazattal van elzárva. Zavartalanul engedhetjük át magunkat az épitészeti részletek szemléletének a templom belsejében, — mert a festői disz eddigelé csakis a szentélyre és a mellékhelyiségekre szoritkozott, s ily módon semmi sem vonja el a figyelmet a csupaszon maradt architekturáról, mely ellen kifogást alig lehet tenni.

A hosszhajó magas falafelkörivek által összekötött erős oszlopokon nyugszik; függőleges irányban a bolthevedereket hordozó oszlopok tagozzák, vizszintesen pedig a két egymás fölött levő ablaksornak megfelőleg, két párkányzat vonul végig. Erkélyeket a szentélyben találhatunk, továbbá a kereszthajóban, melynek mellvédjét — hasonlóan az orgonakóruson is — kisivü karzat disziti. A részletekre nézve kiemeljük a frizek és oszlopfejek szép rajzát, a motivumok és formák változatosságát; a főhajóban lévő szép oszlopfejek két motivuma stilszerün váltakozik. Az öszbenyomásról végleges itéletet még nem hozhatunk, mert e stilnek két főtényezője t. i. a szines dekoráczió és a kellő szines ablakok által megtört világitás, még hiányzik. A szentély sikerült, elegáns szines dekorácziója ép ugy, mint az egész templom kivitele szintén szabadabb modern felfogásra vall. Gazdag aranyozáson kivül egy dús festékes tábla minden szineivel találkozunk, melyek itt-ott „elegáns" halványságot mutatnak. Az öt oldalu apsis-zárfal három oldalát freskó-festmények diszitik, mig a másik kettőn magas félkörives ablakok foglalnak helyet; ezeket szőnyegmintával festették be, részint az egész szentély öszhangzatos benyomása kedveért, részint pedig az éles napvilág megtörése miatt, a mi a szinek helyes hatásához okvetlenül szükséges. Thán Mór itt rövid idő alatt a következő freskokat készitette: egyike Krisztus, a másik Péter, a harmadik Pál — mindhárom aranyozott alapon. Erőteljes szép férfialakok s kivált Pál apostol nem mutat semmi rokonságot az ismeretes Rhenanféle képpel. Ezek felett a boltozat mezein a négy evangélista symbolumai diszlenek, szintén aranyozott alapon. E festmények mind szép geometrikus mintázatu keretbe foglalvák, a nagy képek rámázata alatt egy festett kis ivü karzat mint friz választja el őket a festett szőnyegektől, melyek az apsis falainak alsóbb részeit burkolják. Az emlitettük festményeken kivül még a főbejárat felett, az előcsarnokban láthatunk egyet, mely a három király kóborlását ábrázolja. Ha rendszeres leirást akarnánk adni, most az ablakfestményekre — a román és gót. styh e födiszeire kerülne a sor. De ezen a tárgyon, melylyel különben oly bőven lehet foglalkozni, ez alkalommal hamar tulesünk, mert — sajnos, — de való, hogy a templom tényleg csak egy ablak-festménynyel rendelkezik, mely Ipolyi Arnold püspök bőkezüségének köszönhető. Bár minél több hasonló adományozás által a templom többi üres ablakai is mielőbb megtelnének. A kereszthajó nyolcz ablakán a miniszterium fog képeket készittetni. A szentélyek födiszét természetesen a gazdagon diszitett oltár képezi, mely karsmárványból Triesztben készült: ugy szintén a szószék is, de az idő rövidsége miatt ez utóbbi most nem állittatott fel. Az Ybl épitész rajzai után Junger mü-lakatos készitette vasrácsok, pompás ajtóvasalások e czég becsületére válnak. A ferenczvárosi, szabad felfogásu román stilü, oszlopos bazilika Ybl legsikerültebb alkotásai mellé sorakozik. (M. L.)

A bécsi fogadalmi templom.

Az utolsó évtizedek legszebb gót-épitészeti müve át lett adva rendeltetésének. Nem lesz érdektelen egyet-mást közölni az Ell. után e mű műtörténelmi s épitészeti jelentőségéről.

Ugy, a mint a fogadalmi templom most áll, nem felel meg egészen annak a tervnek, melylyel 1855-ben az akkor 25 éves Ferstel épitész a dijat 75 pályázó közül elnyerte. Például Ferstel tervében nem volt meg a négy polygon-kápolna, mig az eredetileg tervezett nyolczszögletü kupolát pénzügyi tekintetekből csinos tetővel helyettesitették. A templom három hajóju hosszukás épület: hossza 285 láb, szélessége (az oldalkápolnákat beleszámitva) 96 láb. A főhajó maga 36 láb széles s 90 láb magas. Az alapidom tehát egyszerü s a nagysági arányok nem akkorák, hogy valami nagyszerü benyomással volnának az emberre, de az épitész a legkisebb helyet is igen érdekes részletekkel tudta gazdagitani. Ha még megemlitjük, hogy a templomnak két 300 láb magas tornya van, nem foglalkozunk a többi épitkezési részletek száraz felsorolásával.

Térjünk át a templom kisebb diszitéseire. E tekintetben legnagyobb figyelmet érdemel a 78 üvegfestménynyel ellátott ablak, melyeken 11 osztrák müvész, köztük Führich, Steinle, Laufberger, Trenkwald, Jobst dolgozott. A technikai kivitel a bécsi Geyling, az insbrucki Neuhauser, s a pesti Kratzmann müve. Az ablakokat tudvalevőleg az uralkodóház, a magas aristocratia, clerus egyes tagjai s gazdag magánemberek készittették. Azok közt, kik egyes ablakok festésének költségeit magukra vállalták, vannak a király, a királyné, a trónörökös, Ferdinánd császár, Ferencz Károly, Albrecht, Vilmos, Károly Lajos, Lajos Victor főherczegek, Gizella s Mária Valéria főherczegnők, Schwarzenberg, Liechtenstein, Kinsky, Auersperg, Paar herczegek, Koburg herczeg, Bouquoy, Thun grófok, Pallavicini őrgróf, a magas clérus közül bibornokok, érsekek, püspökök; maga Bécs városa a kereszthajó egyik óriás ablakának kifestését (17 ezer frtba került) vállalta magára. Az üvegfestmények tárgya többnyire a szentirásból s a szentek életéből van véve.

A négyszög bolthajtásain van Laufberger négy evangelistája (fresco); a chorus falszögleteiben pedig Führich hét festménye Noali történetéből (a mester utolsó művei), továbbá Jobsttól a négy elem s a négy symbolicus állat.

A szobrászat is jeles müvekkel van képviselve. Az előcsarnokban s a különféle kápolnákban 33 szobor van Erler, Purkartshofer, Zafonk, Gastlunger Becher, Glieber és Feszlertől. A

ra nehezedik, mégis a törvény nem biztosit neki kellő befolyást, se vizsgálati jogot; mindezeknél fogva azon kérdés merül föl, nem volna-e helyes az adóbehajtást a fővárosi közegek kezéből kivenni és állami közegekre ruházni át.

Az albizottság nézetéhez képest az enquete azon nézetben állapodott meg, hogy a közadók behajtása irányti törvényes intézkedések elvi irányára, valamint a köztörvényhatóság jogkörének fentartására való tekintettel, az adózó közönség nagyobb megnyugtatása érdekében is a közadók behajtása jövőben is a főv. közegek által eszközöltessék ugyan, hanem a fölmerült hiányok és hátrányok orvoslása mellett a főv. törvényhatóság anyagi tekintetben is azon helyzetbe hozassék, hogy megfelelő számu személyzetet elviselhetlen anyagi áldozatok nélkül alkalmazhasson.

A közadók kezelése és behajtása körüli eljárás és az ebbali eredmény megfigyelt alkalmából az albizottság mindenekelőtt kiemelendőnek tartotta a következő hátrányokat: a) az adófőkönyvi számlák mintegy 206,073 tételre szaporodtak fel, tehát oly óriási számra, hogy a megközelithetőleg 60,000 tételre négyszer egy évben szükségelt végrehajtási fokozatok még felerészben sem alkalmazhatók, s hogy ennek folytán az I. oszt. kereseti adónak legnagyobb nehézséggel járó behajtása majdnem teljesen elmarad, ugy, hogy ezen adónemnek alig 8—10%-ka folyik be, s hogy ennélfogva ezen adónem behajtási módozatainak megváltoztatása még az esetben is feltétlenül szükséges, ha a behajthatlan adók törlése és több adónemnek egy tétel alatti egyesitése által az adószámlák száma tetemesen csökkenni fog; b) hogy a végrehajtási költségek aránytalanul sujtják az egyes adózókat és e mellett a főváros terhére felmerülő tetemes költségeket sem fedezvén, ennek szabályozása szükségesnek mut tkozik; c) az adóhátralékosok ingóságaira a közadók elsőbbségi joggal nem birnak s igy nemcsak a főváros és a kincstár kijátszása van napirenden, hanem az igénykeresetek is annyira szaporodnak, hogy azok ellátása a fővárost elviselhetetlen inproductiv költséggel terheli; d) az adóköteles jövedelmek eltitkolása folyton nagyobb mérveket ölt; e) az adóbehajtási szervezet és kerületek beosztása nem eléggé czélszerü; — szükséges adófelügyelő ellenőrzési jogának hatályosabb érvényesitése s az adófelügyelő és adóbehajtási hivatalok közötti irásbeli érintkezés korlátozása; f) czélszerütlen a bélyeg és közvetlen illetékek behajtása körül jelenleg követett eljárás, mely nehézkes; végre g) nem felel meg czéljának a külhatósági adók és illetékek behajtási módozata.

Az enquete beismerte mindezen hátrányokat és a reformok szükségét a jelzett irányban; positiv javaslatainak megállapitását azonban a közelebbi ülésre hagyta.

Dél-Magyarország visszacsatolásának ünnepe.

Mint tegnap jelentettük, mult szerdán Temesvárott kegyeletes ünnepély volt. Az ugynevezett bánsági vagyis Temes, Torontál, Krassó és Szörénymegyék Magyarországhoz való visszacsatolásának százados évfordulóját ünnepelték. — Az ünnepély nem olyan külső fénynyel tartatott meg, mint azt kezdetben tervezték. A szegedi katasztrófa s ő Felsége határozott óhaja folytán az országosnak tervezett ünnepből helyi ünnepély lett. A Temesi Lapoknak az ünnepélyre vonatkozó alkalmi czikkéből átveszszük a következőket:

Dicső emlékü királynénk, Mária Terézia az 1741. XVIII. törvényczikk intézkedése nyomán ezen országrésznek az anyaországhoz leendő visszacsatolását elrendelte; és 1779. ápril hó 23 án az ünnepélyes beczikkelyezést gróf Niczky Kristóf királyi biztosa által tényleg eszközöltette.

A temesi bánságnak száz évvel ezelőtti visszacsatolása a legégetőbb szükségü nemzeti és állampolitikai cselekmény volt.

Egyszázhatvanegy évig nyögött a temesi Bánát a borzasztó török uralom alatt; ezen idő alatt a vidék összes lakossága anyagilag tönkre jutott, szellemileg pedig elsatnyult. A török vezérek igen nagy figyelmet forditottak arra, hogy e nép ujabb generációja, melynek élete, vagyona és mindene fékezhetlen parancsszavuktól függött, oly értelemben neveltessék, hogy az anyaországi testvér lakosok iránt ellenséges indulattal viseltessék. Nem csodálkozhatunk legkevésbé sem azon, hogy e gonosz szellem a fiatal és ujabb nemzedékkel megkedveltetett; mert a török uralom beálltakor élő magyar testvéreink a természet törvénye szerint apródonkint kihaltak, az utódok pedig a török uralom befolyása alatt növekedtek, — s igy folyt le egy emberkor ideje a másik után.

A hagyományos tradiczió is kiveszett, mert a magyarnak nem volt szabad népszokásait, nemzeti nyelvét használni, s igy az uj ivadék a magyar nemzetet nem tekintette saját nemzetének.

A török uralom 161 év multával 1716. évi október 13-án végre a keresztény fegyverek győzelme által teljesen tönkre tétetvén, most már azt hihetnők, hogy e vidék mostoha sorsu lakosai más irányban és hazafias szellemben neveltettek. Fájdalom, ezen körülmény sem következett be.

Igaz ugyan, hogy a törökök kiüzése után külellenség nem erőszakolta az ellenséges indulatot e vidék lakóira, de a monarchia érdeke szükségessé tevé azt, hogy ezen vidék teljesen katonai uralom alá helyeztessék. Következett tehát a magyarosodás szellemének második, de mégsem oly veszélyes antagonistája, a katonai uralom. Ennek befolyását ismerve, nem csodálkozhatunk legkevésbbé is, hogy a nemzeti szellem alatta sem fejlődött. Hiszen zsoldos hadseregben alkalmazott s idegen nemzethez tartozó katonák hatalma alatt állott ezek után is e vidék lakossága; és a katonáknak első és legfőbb feladata volt, a külellenség betörése ellen biztositani a birodalom véghatárát; minden más körülmény alárendelt szerepet játszott.

Végre azonban mégis tetterőre ébredt az ország és az 1741 évi XVIII. t. cz. intenciója nyomán kimondatott, hogy a magyar szent korona anyaországának kiegészitő részét képező temesi Bánát ide visszacsatoltassék.

A hazafias szellemü czikk következőleg végződik:

Valóban őszinte és fenkölt érzéssel kell minden igaz hazafinak a mai nagy jelentőségteljes ünnepen hálával visszaemlékezni a száz évet megelőzött bölcs fejedelmi parancsszóra. Kétszeresen vagyunk pedig különösen mi hivatva örvendeni a Bánát visszacsatolási jubelium ünnepélye alkalmából, mert nekünk jutott osztályrészül a szerencse a száz év előtt megkezdett visszacsatolási nagy munka végbefejeztét a jelenben keresztül élni és tapasztalni.

Ugyanis mi értük meg a határőrvidék polgárosdása és az anyaországhoz történt visszacsatolása által a száz év előtt megkezdett munka végeredményét. Igy hát mint hálás és önérzetes hazafiak, lelkesülten és alapos meggyőződés érzetéből adjunk hálát a mindenhatónak, hogy a temesi Bánát századéves visszacsatolása ünnepét ily rendezett viszonyok közt elérnünk engedte!

---

sarokkápolnában jobbra áll a fogadalmi templom első siremléke; ugyanazon Salm Miklós grófnak impozans s dombormüvekkel boritott siremléke, ki 1529-ben oly bátran védte Bécset II. Szolimán 180 ezer törökje ellenében. Ezen emléket V. Károly és I. Ferdinánd emelték a grófnak, azelőtt a bécsi Dorottya-alapitvány templomában volt, honnan Reitzbe vitték a Salmok birtokára. Mostani helyére a bécsi régészeti egylet közbenjárása folytán jutott.

Az istenitiszteletre szánt tárgyak közt a főoltár érdemel legtöbb figyelmet. Különösen szép a négy istriai vörös gránitoszlopon nyugvó menyezet. Az egészet a Megváltó 6 láb magas szobra, Grasser egyes kis szobrai, Laufberger festményei s négy üvegmozaik díszitik. Az oltárkő laasi fehér márványból van mozaik diszitésekkel s egyptomi sárga márványból készült hat oszlopocskával. A szószék, a hozzávezető lépcső szinte szépek, mindezeknél sokkal szebb azonban az egyptomi márványból faragott keresztelő-medencze. A kifogástalanul kovácsolt ajtók, rostélyok stb. Wilhelm, Milde és Gridl lakatos műhelyéből valók. A négy gyönyörü csillárt és gázkandellábert Hollenbach, a főoltár két kandelábert (Károly Lajos ajándéka) Hausch, a szép orgonát a ludvigsburgi Walker készitette. A templom mintegy 2 ezer négyszögméternyi talapzatát a wienerbergi téglagyár rakta ki gyönyörü kövekkel a legkülönbözőbb formában.

Végre megemlitjük, hogy a templom összes építési költsége négy millióra rug, — nem sok, ha a sok gyönyörü s drága készletet tekintjük. Maga az üvegfestés negyedmilliót képvisel.

AZ EZÜST MENNYEGZŐ.

Az udvari estély.

A hivatalos udvari ünnepélyek ő felségeik ezüst lakodalma alkalmából szerdán vették kezdetüket az udvari estélylyel. Nem kevesebb, mint tizenkét lakosztály volt nyitva a szertartási nagyteremtől jobbra-balra a király vendégei számára. Ember ember hátán nyüzsgött; mintegy háromezer meghivó jegyet osztogattak szét. A társaság roppant tarka képet nyujtott. Az állami és katonai öltözeteken, s fekete frakkon kivül mindenféle jelmezeket lehetett látni. A bibornok bibora mellett ott látszott a bosnyák muzulmán turbánja, a szép lengyel nemzeti öltözet mellett a franciskánus barát csuhája, a mágnás ragyogó diszöltönye, a ruthén eredeti viselete. Különösen feltünt gróf Potockinak, a galiciai helytartó fiának öltözete, kinek ruháján a feltünő nagyságu gyémántgombok félmilliót képviseltek. Magától értetődik, hogy a diplometiai testület, a közös, osztrák és magyar miniszterek, a magas aristokratia, az urakháza, parlamentek, deputátiók megfelelően voltak képviselve.

Ő felségeik 9 óra után léptek a szertartásterembe gróf Hunyady főszertartásmester, Hohenlohe herczeg főudvarmester s báró Nopcsa vezetése mellett. A király dsidás-ezredesi egyenruhát viselt; a királyné drága csipkékkel ékitett gyöngyszürke selyemruhába volt öltözve, hajába nagyszerü gyémánt- és rubintdiadém, keblére gyémántos csokor s a csillagkeresztes rend volt tüzve. Ő felségeik után jött Rudolf trónörökös, s a Bécsben időző főherczegek, s fejedelmi személyek. Ő felségeik legelőbb az aristokrata nőket üdvözölték. Egy másik teremben voltak a titkos tanácsosok, s a küldöttségek tagjai, stb. A király s a királyné igen elismerő szavakkal nyilatkoztak dr. Newald polgármester előtt a megtartandó diszmenetről. Ő felsége hozzátette, hogy vágyva-vágyik szép nap után, nehogy a diszmenet megtartása elhalasztassék, mert nagyon sajnálná, ha annyi sok idegen hiába jött volna Bécsbe.

A királyné több küldöttségi taggal, lengyel nemessel, magyar mágnással, s Kamermayer Károly budapesti polgármármesterrel beszélgetett. Ő felsége a király hosszabb ideig foglalkozott dr. Rechbauerrel, Wiser linczi polgármesterrel, Fazly Paszics szerajevói polgármesterrel, Fra Gro Marticscsal; nehány lengyel főnemessel lengyelül, Kaszanovics Száva bosnyák archimandritával szernbül beszélt. Ő felségeik egy óra hosszat időztek a közönség körében, 10 órakor az után visszatértek lakosztályaikba. A redoute teremben, mely pompás gobelinekkel volt diszitve, rendkivül változatos bouffet volt. — Egyik felén italok voltak (sör, rajnai borok, és pezsgők) a másik felén roppant mennyiségü hideg étkek. A szertartási teremből nyiló teremben voltak kiállitva az üvözlő feliratok s ajándékok, közte a pápa által küldött gyönyörü „Madonna del Granduca“ stb.

Az estély éjfél után véget ért.

A budapesti diszelőadás.

A budapesti nemzeti szinház csütörtökön ünnepelte meg a királyi pár ezüstmenyegzőjét diszelőadással, melynek jövedelme a szegediek javára szenteltetik. Diszelőadások rendszerint nem szoktak igen jól sikerülni — a ma esti kivételt képez. Érdekes gazdag programm, fényes — nagyrészt estélyi öltözetben megjelent közönség, kivilágitott nézőtér, lelkes hangulat — minden meg volt. Csak az a páholy — mely fölött az ország czimere ragyog — állott üresen. Hány „éljen“ dörgött volna, ha benne az ünnepelt felséges pár ül. Hunyadi László nyitánya után Jókai „Hős Pálffy“-ja következett. A mi Jókai nevét viseli, azon megvan tollának varázsa. Lelkesiteni ki tudna ugy, mint ő? „Hős Pálffy“ nem darab, szerző is csak „drámai jelenetek“-nek nevezi három képben, s az egész egy dramatizált adoma Pálffy Antal grófról, a kit párbaj miatt halálra itéltek, de a ki utóbb kegyelmet kapott s a pozsonyi országgyülésen első kiáltá el a „vitam et sanguinem“-et. E képlettel — mely ép oly kitünően volt rendezve, mint az egész darab — végződött a kis mű. Háromszor kelle a függönyt felhuzni, a közönség alig tudott a szép tableauval betelni, melyben Mária Teréziát Paulayné személyesité. Az egész mű különben korrajzi tekintetben érdekes s a korhü jelmezek nagyon szépek. Nagy Imre (Pálffy) Márkus Emilia, Helvey Laura adták a főszerepeket. Könnyü feladatukkal játszva bántak el. A szöveg egy vonatkozását felséges asszonyunkra lelkes tapssal fogadta a ház.

A drámai jelenetek után az Erzsébet czimü dalmű következett, melynek zenéjét Doppler Ferencz, Erkel Ferencz és Doppler Károly szerzették. Szövegének tárgyát Erzsébet, II. Endre leányának és thüringiai Lajosnak szerelme képezi. Tisztán csak ez ünnepélyes alkalomnak, a magyar történelemből vett alakjainak és a keretbe illeszthető hatásos képeknek köszönheti „Erzsébet“, hogy rég élvezett nyugalmában bolygatták. Három felvonását, mely 1857-ben is csak nagyon középszerü sikert tudott kivivni, szerencsés tapintattal két felvonássá olvasztották össze, és kiméletlenül nyesték el azt, a mit a legcsekélyebb hatásunak véltek. De mindennek daczára csak mozaik munka maradt az egész. Nagyon érezhető az egységes szerkezet hiánya. — Doppler Ferencz a köznapias felé hajló irányа az első felvonásban nem volna annyira szembeszökő, ha Erkel Ferencz eszményiesb iránya oly gyakran fel nem csillanna a másodikban. A kidolgozási formában találkozik mind a két felvonás. Bizony az elavult már egy kissé. 1857. óta nagyon változott az izlés. Verdi is elhagyta a régi chablont és megirta Aidáját, Erkel Ferencz pedig egészen a modern szellemnek hódolt Brankovicsban. Talán ha a Hős Pálffy képei között a lelkesült közönség tapsai után ismételve nem hallottuk volna a „Rákóczy indulót“, Berlioz nagyszerü instrumentátiőj ban, Doppler nagyon kedélyes dolgozata hatásosabb lett volna. Az első felvonás magándalai és quartett-jei után az ő melodiáiról is azt lehet állitani, hogy azokban csak az „apparence d'une melodie“ lelhető fel. A második felvonás erőteljes kardalaival, zamatos magyar stiljével és gondosabb hangszerelésével sokkal nagyobb figyelmet érdemel, mint az első. Kár, hogy abban is az indokolatlan hosszu, erőltetett coloraturákkal tulhalmozott áriák, olyan Bellini-Donizetti szint kölcsönöznek az egésznek.

A dalmű előadása, a mennyire operánk körülményei engedik, eléggé sikerült. Maleczkyné (Erzsébet) küzdött meg a legnehezebb szereppel. Izléses, iskolázott éneke a coloraturai mesterfogások nagy halmazában sem hagyta cserbe; csak hangja nem tarthat lépést jó akaratával. Perotti (Lajos) hálásan érvényesithette érczes tenorját. Maleczkynek (Kuno) több finomság, gondosabb intonatió és kevesebb hadonászás nem árta na. Kordin Mariska (Gunda) ügyesen és csinnal énekelt. Az első felvonásban a néptáncz és a másodikban a Dózsa Györgyből vett fegyvertáncz ép oly diszes volt, mint ma este az egész kiállitás. A közönség az opera alatt zajosan megtapsolt minden vonatkozást, mely a mai ünnepélylyel összefüggésben volt. Perotti és Talliánnak alkalmi felszöntő dalait, melyek a király és királynét éltetik, a kar által orgonakisérettel előadott magyar hymnust hosszas tetszésnyilatkozatok követték. Hunyady László nyitányát maga az öreg szerző, Erzsébetet pedig Erkel Sándor vezényelte.

A bécsi ünnepélyek.

Bécs, ápril 24. Az a virágcsokor, a melyet ma délelőtt Winkler kisasszony nyujtott át a bécsi polgárleányok nevében a királynénak, Haslinger asszony udvari szállitó mestermüve; hóvirágokból, jaczintokból és rózsákból volt készitve; a csokor fölött virágghirland volt kifeszitve. Winkler kisasszony rövid beszéd kiséretében nyujtotta át, a melyben kérte ő felségét, hogy a bécsi polgárleányok hódolata gyanánt fogadja legkegyelmesebben. A királyné átvette a virágcsokrot és a következő szavakat intézte a kisasszonyhoz: Szivemből köszönetet mondok ezen bájos ajándékért; ezeket a virágokat nagyon szeretem; még egyszer köszönöm. A királyt is meghatotta ez az ovatió.

Az ebédre, a melyet ő felségeik adtak a palotában, megjelentek az uralkodóháznak Bécsben időző összes tagjai. A fenséges vendégek ½6 órakor kezdtek gyülekezni s 6 órára mindnyájan megérkeztek. Ekkora volt kitüzve a családi ebéd. Az uralkodóház tagjai minden kiséret nélkül jelentek meg s rögtön a palota kijelölt részébe mentek. Ő felségeiken kivül asztalhoz ültek Rudolf trónörökös, Gizella főherczegasszony és férje Lipót bajor herczeg, valamennyi főherczeg és főherczegasszony, Adelgund modenai herczegasszony, Cumberland hg. és neje, a nassaui herczeg és herczegasszony, Koburg Fülöp herczeg és neje, Württemberg herczeg és neje Mária Terézia főherczegasszony, Württemberg Vilmos, Sándor és Miklós herczegek, Bajor Lajos herczeg, Weisenburg-Birnstein herczeg és neje Mária Luiza főherczegasszony, Károly badeni herczeg és mások. Egynegyed 8 órakor vége volt az ebédnek.

A theâtre paré fényesen sikerült. A vendégek 7½ órakor kezdtek gyülekezni, de az előadás megkezdésekor még nem voltak mind jelen, mert a Kärntner-strassén kocsi-torlódás volt. A ház fényesen ki volt világitva. Majdnem valamennyi földszinti széket a tábornoki kar és a táborkari tisztek foglaltak el. A páholyok első soraiban báli öltözékekben ültek a hölgyek.

Pontban 7½ órakor jelent meg a király. A királyné, a trónörökös, Gizella főherczegasszony és férje, Károly Lajos és Lajos Viktor főherczegek az udvari kamarások páholyában voltak. A királyné kivágott fehér selyem ghirlandokkal ékitett ruhát viselt, a fején csillogó gyémántfejék volt, a nyakán pedig ragyogó nyakék. Az uralkodóház többi tagjai ő felségeiknek páholyában és az incognito páholyban jelentek meg. A diplomatiai kar a páholyokban és a karzati üléseken oszlott szét. Rövid nyitány után megkezdették az „An der Donau“ ünnepi darabot. A függönyt a néphymnus hangjai mellett huzták föl, és azonnal megkezdették az „Aus der Heimath“ táncz- és énekdarabot, a mely az osztrák-magyar monarchia népeinek életéből vett képekből áll. A másik darab a nemzetiségek testvériesülésének allegoriája. A nemzeti tánczokat, ugy szintén Lucca, Soldos, Sitt, Materna tánczát és énekét nagy tetszéssel fogadták, különösen pedig Soldosné magyar népdalait. A négy kép közül: Magyarországé a legélénkebb és a legfestőibb volt; a nemzeti szinház tánczosnői és a czigánybanda természethüséget kölcsönöztek a képnek. Végül Wagner „Meister singerét“ adták. Az előadás alatt nem tapsoltak. Felvonás közben dessertet, fagylaltot és más frissitőket hordtak szét a vendégek között.

Az előadás ¼11 órakor ért véget.

Bécs, április 24. A theatre-paré programmjának egyik csábos pontját képezte Soldosné asszony éneke. Abban a ruhában jelent meg, melyet a „Piros bugyelláris“ előadása alkalmával szokott viselni. Énekelte a „Tilos tilos“ és „De szeretnék rámás csizmát viselni“ dalokat. Épen oly nagy érdeklődést keltettek Rácz Pali csárdásai is és a kitünőleg szervezett magyar csoportozatnak élénk és sikerült táncza.

A középtanodai tanárok felirata.

Fölséges Császár és apostoli Király! Fölséges Császárné és Királyné! Legkegyelmesebb Urunk és Asszonyunk! A magasztos és boldog ünnep, melyet a gondviselés kegyelme Fölségtek dicső feje fölött mai napon felvirradni engede, legbensőbb örvendezésre heviti a legalázatosabban alulirt tanártestületek kebleit.

Egy századnegyedre terjedő boldog családi frigykötésnek évfordulója a haza bármely közpolgárának életében is nagy jelentőségü ünnepet alkot e családi szövetség megdicsőitésére; mivel a gondviselés adta kedvezmény mellett az erkölcsi fönség fényét is derítik a közös örömökben s talán viszontagságokban is megedzett lelki erőre.

Mennyivel fönségesebb ezen erkölcsi diadal az uralkodók életében talán nem oly gyakran előforduló ily dicső ünnep alkalmával!

Népek és nemzetek a legősibb időktől fogva napjainkig mindenkor hő ragaszkodással vesznek részt a jó fejedelmek örömében és dicsőségében; s valahányszor egy egy kiváló esemény az áldás sugarait árasztja az uralkodók napjaira, mindig lelkesedve sietnek jobbágyi hódolatukat ünnepélyesen kifejezni.

Ily esemény, ily örömnap Fölségtek ezüst nászának ünnepe.

A magyar királyságnak legmélyebb alázattal alulirt tanár testületei legbensőbb érzelmeinek valódi nyilvánitására csak halovány fény volna a hódolat, ha ahoz a legtisztább szeretet is nem járulna.

Minket, midőn a családi erények alapján a trón és haza számára leendő jó polgárokat nevelni törekszünk, szent feladatunkban három nagy könyv nyilt lapjai buzditnak, melyek a tulvilág titkait, a természet működő erőit s az emberiség fejlődésének szellemét tárják elénk.

Vallásban, tudományban, történelemben mindenütt ama nagy törvénynyel találkozunk, melynek végczélja az emberi nem boldogitása.

E törvény a szeretet, melyet apáinktól öröklénk; a szeretet, melynek gyakorlását Fölségtek példáján tanuljuk; a szeretet, melyet tanitva adunk át a serdülő nemzedéknek.

Az alattvalói hódolattal szövetkezett eme szeretet lelkesit minket akkor, midőn Fölséges urunkban és Fölséges asszonyunkban a szeretet legdicsőbb eszményképeit tiszteljük, kik a hajdankori nagy rómainak, Titusnak példája szerint elveszettnek tartanák a napot, melyen nem tehetnek valakivel jót.

A világ leghatalmasabb, legnagyobb uralkodói között azok tündökölnek mint legnemesebb alakok, kiken az emberszeretet és caládiasság erényei ragyognak; s kiválóan szerencsések azok, kiknek ezen erényeit a Gondviselés is a jövőre kiáradó áldással jutalmazá.

Felségtek életét, Legkegyelmesebb Urunk és Asszonyunk! a Gondviselés ez áldással tetézni kegyeskedett. Boldogabb ez élet, mint e nemzet első királyáé, kit szent erényei mellett is a trónutód vesztének fájdalma sujtott; szerencsésebb, mint a dicső nevü, igaz-ságos Mátyásé, kinek reménye — trónutódot ölelhetni szivére — megtört vala a nemzet szigoru erkölcsi érzületének őrködésén.

A szent István koronájából kiszármazó egy gyöngéd sugárral ölelkezett hat százados fölséges Habsburg-Lotharing-Háznak, legragyogóbb erényei közé tartozott mindenkor a részvét, az emberszeretet és a tiszta családiasság.

Ama harmatcsepp, mely Felséges Asszonyunk szeméből a haza bölcsének ravatalára gördült, s ama könny, mely a legközelebb lezugott vész helyszinén Felséges Urunk arczára lepergett, e részvétnek, e szeretetnek legdicsőbb gyöngyei: — „Monumentum aere perennius.“

Engedje meg kegyelmesen Fölségtek, hogy a kisdedeket magához hivó első szent Mesterünktől nyert oktatás nyomán a haza fiatal sarjaira átszármaztatandó szeretetünket és hódolatunkat e nemzeti ünnepen áldozatul rakhassunk le Fölségtök magas trónjának zsámolyánál.

Engedje a mindenható, hogy Fölséges királyunk és királynénk iránt a magyarországi oktatás- és nevelés ügynek kegyelmes gyámolitásáért a most kifejezett leghőbb és leghűbb üdvkivánatokat s legőszintébb alattvalói hálánkat az emberi kor legszélsőbb határvonalán, örvendve, hódoló szeretettel ismételhessük.

Fölséges ur! Fölséges asszony! Engedjék reménlünk: hogy magas kegyelmökben a legmélyebb alázattal alulirt tanár-testületeket ezentul is részesitni méltóztatnak.

Kelt Magyarországban, 1879. évi szent György hava 24 ik napján.

Alattvalói hódolattal a vallás- és közoktatassügyi magyar királyi miniszterium közvetlen felügyelete alatt álló középtanodák tanár testületei.

Levelezés.

Székely-Udvarhely, 1879. apr. 25.

Csak épen világitás nem volt; de Udvarhely város és megye a szó teljes értelmében szokatlan részvéttel és ünnepélyes hangulattal ülte meg a királyi felségek ezüstmenyegzőjének ünnepét.

A tegnap reggel már korán megszólalt a három taraczk és 8 órakor a templomokba hivó harangok megkondultak; mindenki sietett résztvenni a nagy ünnep megünneplésében.

A megyei, városi és állami tisztviselők, ugyszintén a három főiskola tanárai a megyeház nagy termében szokatlanul számosan gyültek össze és 10 órakor a diszbe öltözött főispán vezetése mellett siettek a kath. templomba. Nemkülönben a városi képviselőtestület tagjai is, élükön a polgármesterrel. A helyben állomásozó 28-ik vadászzászlóalj az utolsó emberig foglalt helyet a felső piaczon és a nem vezénylő tisztikar a templomban. A helybeli jótékony nőegylet számos tagjával testületileg vonult föl, valamint az összes iparos társulatok, zászlóikkal megjelentek.

Demeter Endre prépost, fényes segédlettel tartotta meg a misét, melynek folyama alatt többször szólottak a taraczkok és többször adott diszlövést a piaczon helyet foglalt katonaság.

A mise lejárta után, a reformatusok templomában gyült össze az impozáns és fényes ünnepi közönség, hol Liszkai Károly városi jegyző orgona-kisérete mellett felhangzott az ének s aztán a helybeli dalegylet adta elő az „Isten áldd meg a magyart.“ A szószékből pedig Zajzon Ferencz egy ima után tartott alkalmi egyházi beszédet, hangsulyozván az ünnep jelentőségét és szépen kifejtve azt, hogy ez ünnepély, melyhez hasonló hazánk ezeréves történetében nem fordult elő, sok tekintetben ugy tekinthető, mintha a király nemcsak nejével, hanem a magyar nemzettel házassági frigyre lépne és ujból felfogadná, hogy életét tovább is nejének, ama magyar nemzetnek boldogitására szenteli.

Ezután ujból énekelt a dalárda és ujból mondott a lelkész egy imát, kérve a mindenhatót, hogy éltesse a királyt és éltesse a királynét, az egész uralkodó házzal; de különösen éltesse a hazát minden népeivel.

Ezen isteni tiszteletek végeztével, az összes hivatali testületek siettek föl a megyeházához, hol dr. Török Albert alispán, Dániel Gábor főispán ur ő méltóságához, mint a kormány személyességhez intézve, az összes hivatali testületek hódolatait és üdvkivánatait kifejezte, nem mellőzvén el hangsulyozni, hogy most az uralkodók elleni merényletek idején, minő nagy odaadás, hűség és ragaszkodás mutatkozik az egész monarchia minden népei részéről, a legnagyobb alkotmányos király és dicső uralkodóház iránt.

A mlgs főispán ur válaszában ékesen kifejté, hogy a nem közönséges ragaszkodás, hüség és odaadás valójában nem szinlelt és nem is lehet az, mert királyunk és királynénk azt a legatyaibb és anyaibb szeretettel vivta ki és viszonozza. — De ezután megnyugtatva a tisztelgőket az iránt, hogy a hódolatot és üdvkivánatot a legmagasb trón zsámolyához szokott módon eljuttatni kedves kötelességének tartja és előre is biztositva a tisztelgőket, hogy az a legkegyelmesebben fog elfogadtatni, éltette ő felségeiket, mire a tisztelgés hangos éljenzése k közt véget ért.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Hanem azért nem volt vége az ünnepélyességeknek. Este a városi zenészek nagy közönség által hallgatott piaczi zenét tartottak; — és az egész város megtartotta ünnepi szinezetét.

r. l.

HIRHARANG.

Kolozsvártt, 1879. április 26.

Figyelmeztetésül!

Lapunk mai száma kapható a kiadó-hivatalban. Ára 7 kr.

— **Lapunk szerkesztője** a ma déli vonattal pár napra elutazott.

— **A városi bizottság** hétfőn folyó év április hó 28-án s esetleg a következő napon mindenkor d. u. 3 órakor a folyó hó 9 ki közgyülés tárgysorozatának folytatólagos elintézésére a városház szokott termében közgyülést tart. A gyülés tárgyai: 1. Szentesitett törvényczikkek bejelentése. 2. A hidelvei nagy-utcza kikövezése iránt tett ajánlatok felett tartott árlejtés eredménye, szakosztály véleményével. 3. A folyó hó 9-ki tárgysorozat elmaradt része: a) néhai Szigethi János szállásmester özvegyének folyamodványa kegypénz iránt; b) a Planer-féle fióklaktanyában póthelyiség építése; c) az Andrásofszky telek építéséhez magyarkapun kivül átengedni kért közhely; d) az ideiglenes fegyvergyakorlaton levő katonaság számára fasátrak építése; e) a kabalapataki volt urbériségi erdőkiszakitásokról polgármester jelentése. 4. Polgármester jelentése a város részére felveendő kölcsön ügyében. 5. A közigazgatási bizottságnál a kihágási felebbezvények előadásával ideiglenesen megbizott ifj. Frits Albert tiszteletbeli aljegyző díjazása iránt tanács előterjesztése.

— **A helybeli Dietrich Sámuel-czég** kitünően berendezett gépgyárában egy 16 lóerejü, magas nyomásu fekvő gőzgép készült el, melyet a czég a székes-fehérvári országos kiállitásra fog elküldeni. A pompás gép Melitsko Frigyes mérnök tervezete szerint készült s kétségkivül nagy dicséretére válik az erdélyi részek iparának. A gőzgép folyó hó 27-én és 28-án a gépgyár helyiségében (felső-szénutcza) közszemlére lesz kiállitva, a mire felhivjuk a közönség figyelmét.

△ **A legborzasztóbb betegségek egyike,** a diphteritis ismét sok áldozatot szed nálunk. Vannak családok, melyeknek gyermekeit két-három nap alatt kiirtja. Mint az orgyilkos lepi meg a gyermekeket, s a legtöbb esetben nincs oltalom, nincsen menekülés elöle. Minden nap 5—6 gyermeket temetnek el, s számos van gyógykezelés alatt. Nem akarjuk rémiteni e sorokkal olvasóinkat, de igenis minden szülőt kétszeres óvatosságra intünk a tavaszi napok alatt. Amely háznál a gondos szülők szeme folytonosan a gyermekeken van, ott a bajnak elejét tudják venni, de ha későre veszik igénybe az orvosi segélyt, — menthetetlenül elvesznek a kis betegek. E borzasztó betegség ugy látszik mély gyökeret vert az egész országban. A külföldi lapokban is sok panaszt olvasunk.

— **Giroflé-Girofla** tegnapi előadását Jacoby karnagy helyett (kit családi gyásza távol tartott) Oberti, a Zene-Conservatorium igazgatója vezényelte, jó sikerrel, a mi annál dicsérendőbb, mert a karnagyi tisztet minden próba nélkül az előadás estéjén vállalta el. A szereplők közül kitünően működtek Erdélyi Marietta, Szombathelyi, Németh és Váradi Miklós.

— **A „Falu roszsza"** holnapi előadásán Finum Rózsi szerepet Erdélyi Marietta játsza, a most is gyöngélkedő Szigligetiné helyett, kinek egészségi állapota valószinüleg nem fogja megengedni, hogy közelebbről még fölléphessen.

— **Gerö Lina és Hunyadi Margit** bucsufellépteül hétfőn a „Női harcz" czimü vigjáték kerül szinpadra. Ajánljuk a szinházlátogatók figyelmébe ez előadást, melynek érdekességét még az is emeli, hogy a tűzoltó-egylet javára tartatik.

— **A kolozsvári „sak-kör"** alapszabályai, a m. kir. belügyminiszterium által, f. évi 16,517. szám alatt, a bemutatási záradékkal elláttattak.

— **A rendőrség köréből** tegnapi lapunk egyik hirére vonatkozólag azon felvilágositást vesszük, hogy Csath Soma a „torony"-nak nem börtönhelyiségeiben, hanem egyik őrszobájában volt elhelyezve, — ott is azon egyszerü okból, mert teljesen szállás nélkül volt, igy pedig annyival kevesbé lehetett kitenni őt annak, hogy nyakába vegye az utczákat, mert illetékes helyen „elmebetegnek" deklaráltatott, és senkije sem volt, kinek megbizható felügyelete alá adathatott volna legalább addig is, mig a kórházba szállithatáshoz nélkülözhetlen orvosi bizonyitvány kiállithatása végett szükségessé vált előzetes observatio megejthető lett volna. Annak, hogy ily esetekre alkalmasabb más helyiség nincs, a rendőrség nem oka.

— **Meghivás.** Az erdélyi muzeum-egylet történelmi szakosztálya folyó hó 28-án (hétfőn) d. u. 6 órakor a muzeumi könyvtár helyiségében (egyetemi épület) ülést tart, melyre a tagok és a közönség tisztelettel meghivatnak. Tárgya: Szamosi János egyetemi tanár „Az ausztriai egyetemek haladása tiz év alatt és egy pillantás a magyar egyetemekre" czimü előadása.

— **Maros-Vásárhelyről** april 25-ről következő sorokat irja egyik tudósitónk: Városunk is ünnepélyesen ülte meg nagy nemzeti ünnepünket, a királyi pár ezüstmenyegzője alkalmából. April 23. és 24-én nemzeti lobogók hirdették köz és magán épületeinken a kiváló ünnepet, 23-án fényes világitás volt, több diszes transparent — s nem egy sikerült allegoriai képlettel. Különösen a várparancsnokság és a városi hatóság ügyesen kitett magáért. A 24-ki istenitiszteleten a moralis testületek és az érdeklődő közönség zsufolásig megtöltötték a róm. kath. plébánia- és az ev. ref. nagy templomot. Délben a városi főispán adott egy szűkebb körü- és a katonai tisztikar egy kebli diszebédet, este pedig a „marosvásárhelyi iparos önképző és betegsegélyző-egylet" kezdeményezése folytán létesült diszlakoma tartatott meg a Transylvania disztermében, melyen kétszáznál többen vettek részt városunk minden rendü és rangu soraiból, mely alkalommal Béldi Gergely főispán emelte az első poharat, igen csinos felköszöntővel, éltetvén a felséges királyi párt és a dicsőségesen uralkodó ház tagjait. A kedélyes lakoma éjfél utánig tartott és sok sikerült felköszöntésre adott alkalmat.

— **A háromszékmegyei házi iparegyesület** f. hó. 22-én a megyeház nagy termében gyülést tartott. A kevés számmal összegyült tagokat Potsa József elnök üdvözölvén, a gyülést megnyitotta. Több érdekes tárgyai közül a Nemere megemliti a következőket: Felolvastatott mindenekelőtt Tarczali Endre titkári jelentése az egyesület mult három évi működéséről. A tetszéssel fogadott jelentés után Binder Lajos olvasta fel a szövő tanmühelyről szóló előterjesztést s végül a pénztar vizsgáló bizottság jelentése olvastatott fel. Ezután általános lelkesedés között elnöknek ujból megválasztatott Potsa József, alelnöknek Thuri Gergely, s tiszteletbeli elnöknek Seethal F. A k.-vásárhelyi müfaragászati iskola fentartása vétetett tárgyalás alá, mely ügyben az egyesület feliratot határozott küldeni a nm. vall. és közoktatási, a földmivelési-ipar és keresk. miniszteriumhoz, mely szerint csatoltassék az ottani felső népiskolához miután ilyen alakban fentartani tovább a maga költségén nem hajlandó az egyesület. Az alapszabályok értelmében a 30 tagból álló központi választmány megválasztatott. Sajnálattal emliti meg a Nemere, hogy a vidéki és városi tagok annyira nem mutatnak érdeklődést, hogy a másodszor hirdetett közgyülést is alig 12 tag jelenlétében kellet megtartani.

— **Lehet-e részvénytársaságon becsületsértést elkövetni?** A Franklin társulat részvénytársaságának Lukács Béla országgyülési képviselő ellen inditott sajtóperében vádlottnak a részvénytársaság kereshetőségét megtámadó semmiségi panasza folytán a semmitőszék elvi jelentőségü határozatot hozott, melynek indokolásából a Themis nyomán — a főpontokat közöljük.: „Az elméleti fejtegetéseket mellőzve, s csupán a fennálló hazai törvények értelméhez ragaszkodva, kétséget nem szenved, hogy a részvénytársaságok jogi személyisége a ptrs 33. s 84. §-ban határozottan el van ismerve, valamint ugyanezen törvényszakaszokban a részvénytársaságok igazgatóinak képviseleti jogosultsága is szintén törvényes alapot talál. Mi pedig magát a kereshetőség vitás kérdését illeti, miután a jelen esetben nem olyan közönséges értelemben vett becsületsértés forog fenn, melynek tárgyát csak bizonyos társaságnak egyes élő tagjai képezhetik, hanem a kereset olyan rágalmazási tény miatt indittatott, mely esetleg a vádló részvénytársaságot kollektiv egyéniségében nemcsak közmegvetésnek tehetné ki, hanem ennek folytán üzleti hitelének csorbitását, s ez által anyagi megkárositását is okozhatná, e tekintetben a fizikai és jogi személyek közt különbségnek helye nemcsak nem lehet, hanem az igazság elutasithatlanul követeli, hogy mindazok, mind emezek egyenlő s jogállamban tőlük meg nem tagadható jogvédelemben részesüljenek, ha saját érdekeikben megsértetnek."

— **A krinolin Mostárban.** Mostárból idylli állapotok felől tudósitják a Közv.-t. Nemrégen a Metkovics felé vezető uton egy osztrák postavezető s egy katona alkalmat lankodott valamelyik igazhivő asszonyai körül, a minek szomoru vége lett, mert egy szép reggelen mind a két hóditót halva találták. A vizsgálat semmi eredményhez sem vezetett. Pedig a mohamedán nép szépen össze tudna férni a mi katonáinkkal és polgári egyéneinkkel; hanem persze asszonyi dolgokban nem érti a tréfát. A keresztények asszonynépe ellenben nem lévén a korán fegyelem alatt, szivesen érintkezik a helyőrség katonáival, csakhogy a keresztényeknél még eredetibb fogalmak uralkodnak. — Egy magyar tisztnek eszébe jutott, szomszédjának azt mondani, hogy: „Szép lányod van Pavo!" A válasz lakonikus módon hangzott: „Ha tetszik: vedd el!" Mindazáltal a keresztény nőknél már nagy hóditásokat tett a czivilizáczió, ha másutt nem, hát a ruhában. A mostari nők már nagyrésze európai czipővel váltották föl az esetlen kétsarku faczipőt, s hogy a ruhában se maradjon kivánni való, a krinolint kezdik viselni, a mi temészetesen nem kis mulatságot szerez a helyőrségnek. De azért a nők még sem lettek hűtlenek őseik viseletéhez s a krinolin alatt még mindig a keleti bő nadrágot hordozzák.

— **Orosz állapotok.** A kiewi „Kijewlianin" azt irja, hogy Kiewben néhány nap óta különböző utczákon sült emberfábakat, karokat és fejeket találnak a nélkül, hogy a rendőrségnek sikerült volna kipuhatolni, honnan és kiktől származnak e testrészek. Ugyane lap irja, hogy husvét kedden a következő szomoru katasztrófa ment végbe: „Shamoljow háztulajdonos és szabadságolt huszártiszt a háza előtt sétált számos közönségre egymásután háromszor lőtt. A közönség közt épen akkor több magasabb közigazgatási hivatalnok volt, kik azonban sértetlenül maradtak. A közönség Shamoljow házába nyomult, betört ajtót ablakot, szétrombolt minden házi butort és a merénylőt félig holtra verte, mire börtönbe vitték őt." Shimbirsk kormányzóságí városban, mint onnan a „Golos"-nak irják, a husvéti ünnepek alatt háromszáz embert fogtak el. A „Köln. Ztg." egy levele szomoru világitást vet a szentpétervári jelenlegi állapotokra. Szentpétervár most oly harczias szinezetü, mintha hadjárat volna küszöbön. A nihilisták vakmerősége vagy kétségbeesése napról-napra fokozódik. Igy beszélik vagy sejtik, hogy a nihilisták csak a harmadik, negyedik vagy ötödik emeleten béreltek maguknak lakásokat és 24 óránál tovább sohse maradtak egy házban. Este most többször petárdák robbannak fel az utczákon s azt mondják, hogy a nihilisták emeleteikről dobják le azokat az emberek közé, főleg, ha rendőrtiszt vagy tábornok megy arra, csakhogy egy-egy rémületet keltsenek a lakosság közt, melyet később ki akarnak zsákmányolni. Különben azt állitják, hogy nők vetik a petárdákat. Szentpétervár és minden orosz egyetem hemzseg a nőtanulóktól, kiknek csaknem kivétel nélkül sovány erszényük és rosz hirük van; természetesen a legtöbbje a nihilizmus — illetőleg a nihilisták — karjai közé veti magát. Érdekes továbbá az a hir, hogy Solowiow merénylőt a rendőrség mint „gyanus egyént" már egyszer elfogta, de egy ismert ügyvéd kezességére ismét szabad lábra helyezték. Ungowsky ügyvédet és Stassow társát ennek következtében elfogták s ez utóbbinak nejét és leányát is három nap óta zár alatt tartják. Legujabban ismét elfogtak egy merénylőt, 14 éves gyermeket, — ki mint a rendőrség előtt bevallotta — azért vetemedett ily gondolatra, mert a császárnak nemrég folyamodványt küldött, melyre nem kapott feleletet.

— **Döllinger visszatéréséről** a katholikus egyház kebelébe az olasz „Italie" a következő érdekes közleményt hozza, a mely lényegesen megváltoztatja az ügyek állását: A müncheni érsek és dr. Heugröthen mindent elkövettek, hogy Döllingerrel elfogadtassák a csalhatatlansági dogmát, s egyik pillanatban már azt is hitték, hogy sikeresen működtek, mert Döllinger már elhatározta, hogy emlékiratot intéz a pápához. — Minthogy azonban ebben annak a fejtegetésébe bocsátkozott, hogy miért nem ismeri el most is a pápa csalhatatlanságát, a szentszék azon nézetben volt, hogy e visszatérés legalább is nevetséges, mert az eltévedt bárány nem bánta meg bűnét, most is konokul rugaszkodik makacsságához, s igy Döllinger és a szentszék között minden további tárgyalás megszakadt. Körülbelül egy hónappal ezek után a bajor praelatus is találkozott Döllingerrel, ez is kapacitálni kezdte őt és pedig azon argumentummal, hogy az uj pápa korántsem ragaszkodik elvileg a csalhatatlanság dogmájához oly makacsul, mint elődе, IX. Pius. Ekkor azután Döllinger is engedékenyebb lett, ő is beismerte, hogy „lehet valami" a pápa csalatkozhatlanságában is, s igy megegyeztek. A praelatus azonnal irt Rómába, s most nagy kiváncsisággal várják az eltévedt bárány megtérését.

Az uzsora-kérdés köztörvényi utján való némi megoldásának flagrans példáját mutatja a berlini „Kammergericht"-nek nemrég hozott itélete, mely egyszersmind arról is tanuságot tesz, hogy — habár a magánjog az uzsora kihágásai ellen intézkedéseket nem tartalmaz, azért a köztörvényi birónak kezei az uzsora-szabadság ellenében mégse egészen kötvék, ha csak magát elhatározza ezeket a jogtalanság eltávolitására alkalmazásba venni. Az eset a következő: Egy kereskedő, a ki rendesen kisebb rangu hivatalnokokkal s tanitókkal szokott gschäftelni, egy szorult helyzetbe jutott hivatalnoknak 45 markot 6 mark kamat mellett négy hétre kölcsön adott, egyszersmind téritvényt állittatott ki magának az adós részéről, melyben ez arra kötelezi magát, hogy azon esetre, ha a 45 markról szóló váltóját lejáratkor be nem váltaná, a lejárattól a váltótőke lefizetéseig járó minden egyes napért 20 márkot kötbérként fog fizetni. Az adós a váltót lejárata után csak 42 nappal váltotta be a tőke, kamatai és felmerült költségek kifizetésével; hitelező pedig a kötbérre is igényt emelt és beperelte adósát egyelőre 2 napra járó 40 mark megfizetése végett. A „Stadtgericht" alperest elmarasztalta felperesi követelés megfizetésében, a Kammergericht mint felebbviteli forum azonban felperest igényével elutasitotta következő érdekes indokokból: „Felperes igénye alaptalan és jogtalan. Alperes jelesen a kötbér kikötésével olyan nyilatkozatot tett, mely a 14,000% nál többől álló kamattételt eredményez. Egy adós, a ki ily kölcsön-ügyletet köt és ily magasságu kötbért igér, az igéret tételekor vagy nem bir a szükséges akaratszabadsággal, vagy a végszükségben sinylődik. Csak az egyik vagy a másik gondolható. Ha már most a kölcsönadó a kölcsönvevőnek ezen állapotát hasznára forditja: akkor olyan cselekvényt követ el, a mely a becsülettel s a jó erkölcscsel öszhangzásban nem áll és az adóssal kötött ilyen szerződést erkölcstelennek nyilvánitani kell már a kölcsönadó részéről elárult indulat megvetendősége miatt is. Ilynemü szerződés pedig tilos és kötelezettséget nem szül. Ebből következik, hogy ha a törvény a kölcsönnélküli kötbérek magasságának megállapitásában a szerződő feleket nem is gátolja, azért mégis fenforoghatnak olyan körülmények, a melyek a kikötésnek érvényességét megsemmisitik. Ily eset a jelenlegi, miután a fenforgó körülmények azt a következtetést engedik, hogy alperes a téritvény kiállitására a végszükség által volt ösztönözve, a mi annál bizonyosabbnak látszik lenni, ha az is tekintetbe vétetik, hogy alperes mint alsórangu hivatalnok olyan kis jövedelmet huz, mely ilyen igéretének teljesitését egyenesen lehetetlenné teszi."

— **A közelebbi pápai konzisztórium** május 12-ikén fog megtartatni; e napon lesz a titkos, s 15-ikén a nyilvános gyülekezet. A már emlitett magyar, osztrák, olasz, franczia, német és angol bibornokok kinevezésén kivül sok olasz és más nemzetbeli püspököt fog a pápa ez alkalommal prekonizálni, közülük az ujon kinevezett nagyváradi és szamosujvári görög szert. püspököket is.

— **A vessző-büntetés az oroszoknál.** A „Golos" borzasztó képét nyujtja azon hóhéri kegyetlenségnek, melyet Popow Pál államtanácsos Bjaesan kerület hatvan parasztján elkövetett, adóhátralékok miatt. Mielőtt a vesszőzés kezdetét vette volna, a vesszőket langyos sós vizben áztatták meg, s ezután sós vizbe mártott rongyokba takargatták, hogy hamar ki ne száradjanak. Az igy előkészitett virgácsokkal vágatta azután Popow ur a szegény parasztok meztelen hátát, mindaddig, mig a vesszők el nem koptak, a mikor azokat ujakkal helyettesittette. A szerencsétlen áldozatok, mielőtt az emberkinzást átszenvednék, napokig fütetlen szobában őriztetnek, honnét egyenkint kisértetnek fel a kegyetlen exekuczióra, mig Popow ur jól nem lakik a látványnyal. Mikor aztán azt hiszi, hogy elég volt mára, a többi a börtönben várja a másnapot. A virgácsokat egy katona kezeli, s Popow egész vadgyönyörrel kommendirozza azt. „Üsd erősebben! Magasabbra a virgácsot!" Hogy az áldozat ne viczkándozhassék, egy másik katona a fejére hág. Volt a ki megszánta az igy megkinzottakat, s távozások közben vizet ajánlott vérző sebeire. Ha ezt Popow észre vette azt is lehuzatta. — Gyönyörü állapotok!

— **A hollandi királyi pár fogadtatása.** Amsterdam városa april 21-én rendkivüli ünnepélyességgel és lelkesedéssel fogadta III. Vilmos királyt, ki esküvőjéről tért ifju nejével haza. A fogadtatás nagyszerü volt. Az északi Velencze zászló- és virágözönben uszott. A királyi párt az indóházban a polgármester fogadta. Tex kisasszony a polgármester leánya a királynénak gyönyörü bokrétát adott át. Azután a király karon fogva vezette nejét a kocsihoz, mely őket a palotába vitte. A palota előtt óriási néptömeg állt s zajosan éltette a királyi párt. Az öröm nem akart véget érni s a királyi párnak többször ki kellett jönni az erkélyre. Este tizenegy dalegylet adott éji zenét a kir. párnak. Azután nagyszerü történeti menet, mely tizenöt testület tagjaiból állt, vonult el 560 transparenttel, 400 fáklyával s 1000 chinai lámpással a palota előtt. A város telve volt idegenekkel; az ország minden részéből igen sokan vettek részt az ünnepélyeken, melyekről Emma királyné azt mondá, hogy minden várakozását meghaladják.

— **Somoskeöi** ismét megszökött. Február 9-én mint emlitve volt, San Remoban egy állitólag osztrák szökevényt fogtak el, ki magát Somoskeöi Viktornak, gr. Vizeynek állitotta. Az osztrák kormánynyal folytatott levelezésekből konstatálták, hogy a fogoly sem osztrák szökevény, sem gróf, hanem a legfurfangosabb iparlovagok egyike, kit az osztrák-magyar monarchia több birósága különféle büntettek miatt nyomoztat. 1877-ben a gonosztevő, kit valódi nevén Somoskeöi Gézának neveznek, de ki magát gyakran dr. Atkai Atkinzonnak vagy báró és gr. Vécseynek és Vizeynek szokta nevezni, az őt kisérő pesti konstabler elől megszökött. Bár a csaló akkor még pár napig Pesten tartózkodott és a legnépesebb mulató helyeken fordult meg, a hatóság közegei kézre nem kerithették. Mult nyáron Londonban tünt föl és ott a legkülönbözőbb álnevek és maszkok alatt a legvakmerőbb csinyeket követte el. 1870-ben, akkor még alig volt 21 éves, a bécsi kerületi törvényszék által csalás és lopás miatt tizenöt havi fogságra itéltetett, melyet Subenben kellett volna eltöltenie. A szállitás alatt sikerült megszöknie. Az osztrák igazságügyminiszter megkeresésére most az iparlovagot az olasz hatóság az osztrák hatóságnak Triesztben szolgáltatta át, mely a gonosztevőt Subenbe viteté. E hó 22-én éjjel érkezett Somoskeöi a Mur melletti Bruckba és mint onnan jelentik, az indóháztól kisérete elől ismét megszökött.

— **Orosz expeditió Pamirba.** Osanin ujabb tudósitást küldött a „Turkesztanszkaja Vjedomoszti"-nak további kutatásairól, melyben e lapot arról is értesiti, hogy a Pamir pusztáján át tervezett és a Murgahabig terjedő utja elmaradt. Expeditiója szeptember 15-én hagyta el Kis-Karamukot és miután juhbőr-ruhákat és nemezt vásároltak Nagy-Karamukban, 22-én Muk-szu folyóhoz értek. Itt, az Altun-Mezar (Arany Mező) nevü helyen, a Muk-szu folyó három kisebb folyamnak, a Szukszai, Kengdy és Szel-szai összefolyása által képződik. Az első ut a Baliand-kik mellett, az utóbb nevezett folyónak egy mellékfolyója mellett vezet el s egy más ut egyenesen a Szel-szai mentén vezet. A Baliand-kiik forrásánál két szoros van: a Kok-essui-bel, a keleti részen és Karakulba vezet; a Takht-i Kurum, a déli részen és Poliz, Taskurgan és a Murgahab folyóhoz vezet. Az expeditió a Szel-szai utján haladt, melá habár nehéz, de azért nem görditett nagyobb akadályt az expeditió elé. Osanin azt hiszi, hogy az utat nem sok fáradsággal lehetne megjavitni. Altun-Mezartól Polizig 100 versztnyi az ut, a vidék teljesen néptelen. Az expeditió szeptember 24-dikén Polizból elindulva, a Szel-szai mentén folytatta utját. A Szel-szai az Altun-Mezártól 13 versztnyire fekvő nagy jegesből veszi eredetét és észak felé foly. A jeges 2 versztnyire hosszuságban fekszik az utban és majdnem teljesen elzárja az utat, megtöltvén két völgyet, melyek szélső végén találkoznak egymással. Osanin a jeges alsó részét rendkivül nagynak irja le, mely mintegy 240 láb magas jégfalban végződik. Ezt a nagyszerü jegest ő Fedcsenko-jegesnek nevezte el. Miután megkerülték a jegest, a Baliand-kiik mentén folytatták utjokat, de a további kutatás majdnem lehetetlen volt. A szoros majdnem rögtön összeszorul és az ut egy oldal-vizmosásba (ravine) csap át és két nehéz ösvényen át vezetvén, megint a Baliand-kiikba tér le. Az expeditió aztán egy versztnyire a folyó partján folytatta utját, a görgeteg kövek egész tömkelegében törve magának utat, mely után egy borzasztó meredek ereszkedés következett. Számtalan sok akadály gördült utjokba, melyek különösen a teherhordó állatoknak tették lehetetlenné az előhaladást. Mindez arra inditotta Osanint, hogy további utjával felhagyjon és Altun-Mezarba visszatérjen, hová szeptember 27-én érkezett meg. Itt (Altun Mezarban) kis aranyot ad a folyó kis menynyiségben és Marghilanba vitetik. Osanin feltette magában, hogy Taldikon átmegy és Gulcsán át Osba utazik, hová október végén remél elérni.

A „M. POLGÁR" EREDETI TÁVIRATA.

Budapest, apr. 26.

Bosziának vámközösségünkbe való bevonása elhatároztatott.

A szerb vasuti csatlakozás meg van állapitva.

A kisbirtokosok földhitelegyesületéről szóló javaslat közelebbről be fog nyujtatni.

Aleko pasa fölkéretett a bolgár fejedelemségre; kijelenté, hogy elfogadja azt, de megválasztatása esetében le kell mondania Kelet-Rumélia kormányzói állásáról.

Suvaloff alkudozik Andrássy gróffal.

A khidive ellen Anglia és Franczaország flotta-demonstratiót intéznek. A franczia hajók már megindultak.

Az orosz tizennegyedik hadttest hazaindult.

NEMZETI SZINHÁZ.

Bérlet 178-ik szám.

Kolozsvártt, vasárnap, april 27-én 1879.

A FALU ROSSZA.

Népszinmű 3 felv. Irta: Tóth Ede. Zenéjét Erkel Gyula.

Kezdete 7 órakor, vége 9½ kor.

Hétfőn, april 28-án a helybeli tűzoltók javára. Hunyadi Margit és Gerő Lina búcsu-fellépteül:

NŐI HARCZ.

Vigjáték 3 felvonásban.

Bécsi tőzsde.

Aprilis 24-én 1879.

Magyar arany-járadék	89.85
Magyar kincstári utalvány 1 kibocsát.	—.—
Magyar kincstári utalvány 2 kibocsát.	119.90
Magyar kel.-vasút 2 kibocsát. államkötv.	78.60
Magyar kel.-vasút 1876. évi államkötv.	69.20
Magyar vasúti kölcsön kötv.	106.50
Magyar földtehermentesitési kötvény	84.—
Temesvári földtehermen. kötvény	79.50
Erdélyi földtehermentesitési kötvény	73.25
Horváth-Slavon földtehermen. köt.	87.—
Szőlődézma váltsági kötvény	85.75
Oszt. egységes államadósság papirban	65.35
Oszt. egységes államadósság ezüstben	65.85
Oszt. aranyjáradék	77.40
1860. állam sorsjegy	119.25
Oszt. nemzeti bankrészvény	805.—
Oszt. hitelintézeti részvény	246.70
Magyar hitelbank	234.25
Ezüst	—.—
Cs. k. arany	554.½
Napoleond'or	934.½
Német birod. marka	57.55
London	117.30

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő

K. PAPP MIKLÓS.

NYILTTÉR.*)

Alulirottt, mint a Grand-kávéháznak hat éven át volt bérlője, a körülmények folytán ez üzlettől megválván, a n. é. t. közönségnek mély köszönetemet fejezem ki mindazon szives pártfogásért, a melyben hat éven át engem részeltetni kegyeskedett. Azon reményben, hogy a n. é. t. közönségnek további szolgálatomat ujból és nemsokára felajánlhatom: kérem egyszersmind, hogy szives emlékeikben és jó indulatjukban megtartani sziveskedjenek.

Kolozsvártt, ápr. 25. 1879.

Benkó Ferencz,
a Grand-kávéház volt bérlője.

Pénz kölcsönöket

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra **1000** frttól kezdve bármily magas összegig, **5** vagy **6%** kamat mellett törlesztésre és **5000** frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközlök.

Bekebelezett terhek kifizetését szintén eszközlöm.

Bővebb felvilágositással készséggel szolgál:

Hat. engedélyezett
„Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda."
Kolozsvártt, Páris-utcza 19-ik sz.
(Értekezhetni posta utján, vagy személyesen, naponta d. u. 1—4 óráig.)

Dr. Máthé Dénes
fogorvos

Kolozsvárra hazaérkezvén, e hó végeig marad itt. Rendel sétatérutcza Weress-ház d. e. 9—12-ig, d. u. 2—5 óráig.

*) E rovatban megjelenő czikkekért szerkesztőségünk semmi felelősséget nem vállalel. Szerk.

A SAVÓ-KURA

a sétatéri kioszkban Kolozsvártt

május 5-án reggel 6 órakor kezdetét veszi.

Előfizethetni 30 napra ½ liter savóért 2 frt 50 krjával.
Nem előfizetőknek ½ liter ára 20 kr. Egy pohárral 5 kr.

A finom, tiszta jó édes savó a k.-monostori m. kir. gazdasági tanintézet juhászatából való.

NAPONTA REGGEL 6 Ó. ZENE.

Ugyanott ásványos vizekre is lehet előfizetni egy hóra 1 frtjával.

Tisztelettel

(1—3) TAUFFER János czukrász, bérlő.

Figyelmeztetés

a juhos gazdáknak

A mult évek tapasztalata azt bizonyitotta, hogy a **kolozsmonostori juhvásáron** mindig több volt a kereslet, mint a kinálat, elannyira, hogy idegen és külföldi vevők jószág nélkül voltak kénytelenek elmenni. — Figyelmeztetnek tehát a juh-birtokosok és gazdák, hogy az idén tartandó juh-vásárra, mely **Kolozsmonostoron ápril 29-én** veszi kezdetét, s tart 3—4 napig, minél számosabban megjelenjenek.

(2—2) A bérlő.

KOLOZSVÁRTT

lovassági remonták

vásároltatnak a katonai nagy laktanyában.

(2—2) A sorozó-bizottság.

Ismét nagymennyiségü

VALÓDI PERLMOOSI PORTLAND CEMENT

ÉS

VIZHATLAN MÉSZ

érkezett, melyet az eddig ismert olcsó árakon alól is árusitok el. Továbbá ajánlom

olajba tört és száraz

festék nagy raktáromat,

VALÓDI ANGOL LACKJAIMAT,

FIRNISZEIMET, ECSETEKET SAT.

Tisztelettel

CSIKY IMRE

(3—*) KOLOZSVÁRTT

!! MAJDNEM INGYEN !!

A nem rég csődbe jutott Britannia-ezüst gyár tömeggondnokától azon megbizást kaptuk, hogy az összes nálunk raktárban levő Britania ezüstnemüket, a fuvarbér és ¼ rész munkadij visszaforditása végett ajándékozzuk el.

Az összeg beküldése vagy utánvétele, a czikkeknél kitett áraknak, csupán visszaforditása a fuvarbérnek Angolországtól Bécsig és egy csekély rész munkadijnak; mindenki megszerezheti a következőket, egy negyedrészén az eredeti árnak, tehát **majdnem ingyen**:

6 darab Britannia-ezüst **evőkanál**, 6 darab ugyanoly minőségü **kávéskanál**, összesen 12 darab, ezelőtt 6 frtba került, most . . . **1 frt 85 kr.**
6 darab Britannia-ezüst **asztali kés**, angol aczél pengével, továbbá ugyan olyan 6 darab **villa összesen 12 darab**, mely ezelőtt 9 frt volt, most mind a 12 darab együtt . . . . . **3 frt 10 kr.**
1 db. **tej-merő kanál**, legnehezebb minőségü, mely ezelőtt 3 frt volt, most **— frt 70 kr.**
1 db. **leves-merő kanál**, a legnehezebb minőségü s a legfinomabb Britannia-ezüstből ezelőtt 4 frt, most . . . . . **1 frt 10 kr.**
6 db. Britannia ezüst **kés-tartó**, ezelőtt 2 frt, most . . . . . **— frt 65 kr.**
1 db. „ „ **czukor-fogó** „ 1 frt, „ . . . . . **— frt 30 kr.**

Ezeken kivül igen szép és csinos asztali gyertyatartók, egy pár 1 frt, 2 frt, 2 ft 50, 3 frt. Tálczák, egy darab 50, 75, 80 kr. 1 frt, 1.40. Kávé csésze, 2 frt, 2.50. 3—4 frt. Czukor-por tartó, 25 kr., 40, 75, 90, 1 frt. Eczet és olaj karafina 2 frt 50, 2.80, 3.50, 4.75, 5 frt. Vaj-tartó 75 kr., 95, 1.70, 2.80, 3.25, 4 frt. Leveses csésze alsó tálczával együtt 1.60, 2.50, 3 frt. 9—12

!! HALLATLAN OLCSÓ !!

és minden háztartásnál különösen ajánlható a következő összeállitás, mely 33 igen gyakorlati és kitünő darabból a legfinomabb és legjobb Britannia-ezüstből készitve, s példátlan olcsó árért csak 6 frt 45 kr. és pedig

6 drb. kitünő jóságu **asztali kés**, Britannia ezüst fogantyuval és a legfinomabb angol ezüst-aczél pengével.
6 drb. legfinomabb **villa**, Britannia-ezüstből egy darabból készitve.
6 drb. nehéz Britannia-ezüst **evőkanál**.
6 drb. Britannia-ezüst **kávés kanál**, legjobb minőségü.
1 drb. tömör Britannia-ezüst **tejmerő kanál**.
1 drb. nehéz Britannia-ezüst **leves-merő kanál**.
6 drb. Britannia-ezüst **kés-tartó**.
1 drb. legjobb minőségü Britannia-ezüst **czukor-tartó**.

} mindezen 33 darab mely ezelőtt 25 frt. most mind a 33 db. összesen **csak 6 frt 45 kr.**

33 mindezen darabok a legfinomabb Britannia-ezüstből vannak készitve, mely egyedüli létezhető fém a világon, mely örökké fehér marad s a valódi ezüsttől 20 évi használat után sem lehet megkülönböztetni, melyért kezeskedünk.

Siessen tehát rendelését mindenki a mily gyorsan csak lehetséges beküldeni, mivel ily hallatlan olcsóság mellett készletünk hamar el fog fogyi.

Czim és egyedüli rendelési hely az Osztrák-Magyar birodalomban.

Főraktára a Britannia-ezüst gyárnak:

BLAU & KANN

BÉCS, I. ELISABETHSTRASSE 6. SZ.

Pontosság, jutányosság és soliditás!

A TAVASZI IDÉNYRE

mindennemü **NŐI DIVAT** czikkek

már megérkeztek!!

Meglepő olcsó árak.

Van szerencsém jelenteni, hogy üzletemet UJON RENDEZTEM be s ajánlom a n. é. közönség becses figyelmébe.

GÁMENTZY JÁNOS

női ruha divatkelme, barege, liszter, gaze, fekete és szines terno, cachemir, mosó és nehéz selyem, sima ramage és csikos atlasz, sima ramáge és stráfos bársON, creton, Toil de nord len szövet, Crépe imperial, batiszt, oxford, brilli-antin, rips piquet, minden szinben mosó, fehérnemü, öltöny, cachemir Fichus, vászon costüm, mieder, czipő, keztyü, legyező, virág, napernyő, kalap diszitett és diszitetlen, rumburgi és házi vásznak, asztalnemü, chifon minden szélességben, paplan, matrácz, pipere, rövidáru, és béllésnemü kereskedése.

Kiházasitásához tartozó teljes ellátás — szakmájához tartozó késznői köntösök (egy derék és ruha előhossza beküldésénél készittetek.

Gazdag választék!

Kivánatra **kelme-mintákkal** szolgálok.

Vidéki megrendeléseket figyelemmel és felelőséggel eszközlök. (7—*)

Kolozsvártt, fötér, gr. Teleki Domokos-ház.

Meröben uj divat!

A valódi dr. POPP féle

Anatherin-szájviz

a legbiztosabb gyógyszer fogfájás ellen.

POPP J. G. urnak

cs kir. udvari fogorvos Bécsben, Stadt, Bognergasse 2.

Roppant fogfájás által hirtelen megkapatva, megkisérlém önnek jó hirnevü **Anatherin-szájvizét**, mire a fájdalom azonnal megszünt.

Ennélfogva nagy hálára kötelezve érzem magam ön iránt s **Anatherin-szájvizét**, minden fogfájásban szenvedőnek a legjobban ajánlom.

Zara, 1869. január 1.

(1—3) Dr. Martinov Ant. Miklós.

Kapható: **Kolozsvárt: Wolff J., Dr. Hintz Gy., Biró J., Valentini és Széky M. gyógyszerészeknél és Csapó S. kereskedésében.** B.-Hunyadon: Holczer gyógysz. Beszterczén: Fleischer, Tergovits Bd., Scholtesz gyógysz. Bethlenben: Bernádi gyógysz. Brassóban: Schuster gyógysz. Jekellius gyógysz. Deésen: Róth Pál gyógysz. Déván: Lengyelnél. Gy.-Szent-Miklóson: Bogdán gyógysz. Gy.-Fehérvártt: Mihelyes gyógysz., Fröhlich gyógysz. Lekenczén: Scheint Fr. gyógysz. Magyar-Láposon: Breuer P. gyógysz. M.-Vásárhelytt: Jenei A. gyógysz., Fogarasi D. és Bucher M. Medgyesen: Folbert, Breckner C. gyógysz. Nagy-Enyeden: Oberth J. gyógysz. Nagy-Szebenben Müller gyógysz., Stengel J, Thalmáyer Fr., Reisenberger Fr, Szamosujvárt: Placsintár és fia gyógysz. Szász-Régen: Schaser F. gyógysz. Szászvároson: Fuhrmann gyógysz. Reckert C. gyógysz. Segesvártt: Fr. Teutsch J. B. Misselbacher. Sepsi-Szent-Györgyön: Csutak Testvérek, Ötves és Beteg Tekében: Wagner gyógysz. Tordán: Wolff gyógysz., Trajanovits gyógysz. Zilahon: Weiss gyógyszerésznél.

KÜFFERLE CSOKOLADÉ.

Csak a valódi jól készitett csokoladé képes a fogyasztó közönséget, hosszasabb élvezet után kielégiteni. Austria-Magyarországon eddigelé a csokoladét leginkább keményitő tartalmu hulladék anyaggal keverve készitették, mely nem csak nehezen volt emészthető, de csakhamar unottá válván, a megszokott kávét nem tudta legyőzni. Más országokban, hol a csokoladé jó anyagból és jól készittetik, kitünő tulajdonságainál fogva — mint pl. Franczia- és Spanyolországban — a kávét már csaknem teljesen kiszoritotta.

A nyersanyag helyes megválasztásánál és a csalárd anyagok bekeverésének teljes mellőzésénél fogva a

küfferle csokolade

mindennap ujabb győzelmeket arat és naponta keresettebb lesz magánosoknál ép ugy, mint első rangu vendéglők, kávéházak és szállodák által.

Kapható Kolozsvártt a legtöbb füszerkereskedésben, különösen Hutflesz Károly, Hutter János, Betzkay Arthur, Gergely Ferencz, Florián Testvérek, Somlyay László, Vogel Károly, Dietrich Sámuel és Veisz József kereskedéseiben. (2—*)

Főügynök az erdélyi részekre: HOLDAMPF GERO Kolozsvártt.

Nyujtsunk kezet a szerencsének!

400,000 márka

főnyeremény esetlegével kinálkozik a **legujabb nagy pénzsorsjáték**, mely **kormány** által biztositva van.

A játékterv előnyös beosztása, mely pár hónap alatt 7-szer huzatik, **44,000** nyereményt biztosit és pedig esetlegesen 400,000 márkát, részleg pedig

1 nyer. á m.	250,000	1 ny. á m.	12,000
1 nyer. á m.	150,000	24 ny. á m.	10,000
1 nyer. á m.	100,000	5 ny. á m.	8000
1 nyer. á m.	60,000	54 ny. á m.	5000
1 nyer. á m.	50,000	71 ny. á m.	3000
2 nyer. á m.	40,000	217 ny. á m.	2000
2 nyer. á m.	30,000	531 ny. á m.	1000
5 nyer. á m.	25,000	673 ny. á m.	500
2 nyer. á m.	20,000	950 ny. á m.	300
12 nyer. á m.	15,000	24750 ny. á m.	138
		stb	stb.

A nyereményhuzások tervszerüleg hivatalosan vannak megállapitva.

A legközelebbi első nyereményhuzására ezen nagy az állam által biztositott pénzkisorsolásnak:

1 egész ered. sorsj. ára csak 6 már. v. 3 f. 50 k. o.é.
1 fél „ „ „ „ 3 „ „ 1 „ 75 „ „
1 negyed „ „ „ „ 1½ „ „ — „ 90 „ „

Valamennyi megbizás az **összeg előleges beküldése, postautalvány** vagy **utánvét** mellett **azonnal** és a legnagyobb gonddal eszközöltetik, mindenki magát az állam czimerével ellátott **eredeti sorsjegyet** kapván tőlünk kezéhez.

A megrendelésekhez a megkivántató hivatalos tervezetek díj nélkül mellékeltetnek, minden huzás után pedig felszóllitás nélkül küldjük résztvevőinknek a hivatalos huzási jegyzéket.

A nyeremények kifizetése mindenkor pontosan az **állam jótállása** mellett történik s akár közvetlen megküldése vagy kivánatra érdekeltjeinknek Ausztria-Magyarország minden nagyobb piaczain fennálló összeköttetéseink által kézbesitethetik.

Vállalatunknak mindenkor kedvezett a szerencse, és **sok más tekintélyes nyeremény között gyakran az első főnyereményeknek** örvendvén az, melyek az érdekelteknek közvetlenül fizettettek ki.

Az ily, a **legszilárdabb alapon** nyugvó vállalatnál, előreláthatólag mindenütt biztonsággal a legélénkebb részvételre számithatván, kéretik, már a **közeli huzás miatt is** minden megbizást **minél előbb, de mindenesetre f. é. május 15-ke előtt közvetlenül** alólirott bankházhoz intézni. (4—6)

Kaufmann & Simon,

bank- és váltó-üzlet Hamburgban,

bevásárlása és eladása mindennemü államkötvények, vasuti részvények és kölcsönsorsjegyeknek.

U. i. Köszönetünket fejezve ki ezennel irántunk eddig tanusitott bizalomért, felkérjük az uj kisorsolásnáli részvételre s főtörekvésünk ezentul is oda irányuland, mindenkor pontos és reális szolgálat által tisztelt érdekeltjeink teljes megelégedését kiérdemelni. Főnebbek.

VICTORIA-FORRÁS

A hathatós alkatrészek tartalma minden palaczkon különösen látható és biztositatik.

A Victoria keserüviz-forrás

beható és szakavatott fürások után, melyek az egész budai keserüviz területre kiterjesztettek, mint a legtartalomdús- és leghathatósabbnak ismertetett meg.

A Victoria keserüviz-forrás

a hivatalos elemzés és bizonyitványok alapján 10-ezer részben 580—600 gramm hathatós alkatrészeket tartalmaz, mely szám eddig még semmi forrás által nem éretett el.

A Victoria keserüviz-forrás

az elismert leghathatósabb alkatrészből, a kénsavas magnesiumból, 320 grammot tartalmaz s igy e tekintetben is 60%-al felülmulja az eddig ismert ugy bel- mint külföldi efféle forrásokat. (7—10)

A Victoria keserüviz-forrás

mint az a hivatalos és orvosi bizonyitványokból kitünik, minden kellemetlen utóiz nélkül bevehető és már a legkisebb adagokban is hathatós, de hoszasabb valamint nagyobb adagokban való használat mellett sem okoz semmiféle nehézségeket.

A Victoria keserüviz

kapható: **Kolozsvártt Dietrich Sámuel, Csiky Imre, Gergely Ferencz és Somlyay László** kereskedéseikben, valamint több más első rangu füszerkereskedésben.

Tévedések kikerülése czéljából mindenki sziveskedjék csupán csak **„Victoria keserüvizet“** kérni.

Raktárak nyittatnak és megrendelések elfogadtatnak az **Ungár Ignácz-féle egyesitett Budai keserüviz-források igazgatósága** által Budapest, dorottya-utcza 8. szám.

Központi képviselet

Erdély részére HOLDAMPF Gerönél Kolozsvártt.

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvártt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj